

Een monument voor Engelandvaarders.

De Haagse VVD

Initiatiefvoorstel Haagse VVD
Indiener: Rutger de Ridder

Voorwoord

Het Scheveningse strand is een fantastische plek waar iedereen zich vrij kan voelen. Het is de plek waar kinderen spelen, jongeren verliefd worden en ouders en grootouders heerlijk op het terras of strand genieten van familie en vrienden. Zij ervaren op het strand de vrijheid die ik als kind iedere dag mocht ervaren. De weidsheid van het strand staat voor mij symbool voor die vrijheid. Maar die vrijheid is niet vanzelfsprekend. Dat moeten we koesteren en hard voor blijven werken.

In de jaren van de Tweede Wereldoorlog waren het op Nederlandse bodem de verzetshelden die probeerden om Nederland van het juk van de bezetter te bevrijden. Op Scheveningen waren dat ook Engelandvaarders. Onder hen, mijn oudoom Jacob (Jaap) Vrolijk. Op 16 maart 1941 stal hij samen met zes van zijn Scheveningse vissersmaten de Katwijkse motervlet 'Anna' met als bedoeling Engeland te bereiken om de regering in ballingschap en de geallieerden te helpen bij het verzet. Deze Scheveningse vijf zijn een symbool geworden voor het Schevenings verzet.

Voor mij als Scheveninger en achterneef van deze Engelandvaarder is het extra bijzonder om nu voor hem, zijn maten en al die andere Engelandvaarders een monument voor te stellen. Hun inzet en moed is voor mij inspiratie om op te komen voor onze vrijheid en veiligheid. Anno 2025 is het nodig veel meer stil te staan bij die vrijheid, en zij die voor die vrijheid hebben gevochten.

Voor ome Jaap.

Rutger de Ridder

Scheveninger,
gemeenteraadslid VVD

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Wat zijn Engelandvaarders?.....	4
Een herinnering voor alle Engelandvaarders.....	5
Het monument.....	6
Financiën.....	9
Dictum.....	10

Inleiding

De middenboulevard wordt vernieuwd. Na de herinrichting zal het Eerste Wereldoorlog-monument 'Leger en Vloot' terugkeren op de boulevard. Dit biedt een unieke kans om tegelijkertijd een monument voor de Tweede Wereldoorlog te realiseren.

De Haagse VVD stelt voor om op de vernieuwde boulevard een monument te plaatsen ter ere van de Engelandvaarders. Zoals te zien op de plannen voor de nieuwe middenboulevard zal het Leger en Vloot-monument terugkeren aan de zuidkant van de nieuwe trap voor het Kurhaus. Aan de noordkant is er ruimte voor een nieuw monument. Hiermee kan zowel de Eerste als de Tweede Wereldoorlog een passende herdenkingsplek krijgen op deze prominente locatie.

Het herdenken van de Tweede Wereldoorlog is van belang voor het behoud van onze collectieve herinnering. In Den Haag hebben talloze mannen en vrouwen zich ingezet voor de vrijheid die wij vandaag de dag kennen. Uit onderzoek blijkt dat de kennis van jongeren over de Tweede Wereldoorlog, de bezetting en de rol van Nederland in deze periode beperkt is. Gezien de vele bezoekers die de middenboulevard jaarlijks trekt, en de historische betekenis van het strand, is deze plek uitermate geschikt om mensen op een toegankelijke manier te herinneren aan deze belangrijke periode uit onze geschiedenis.

Wat zijn Engelandvaarders?

Na de Nederlandse capitulatie op 15 mei 1940 was Nederland bezet gebied. Engelandvaarders waren mannen en vrouwen die op eigen initiatief, onder levensgevaarlijke omstandigheden, probeerden te ontsnappen naar Engeland. Daar sloten zij zich aan bij de geallieerde strijdkrachten of het verzet om bij te dragen aan de bevrijding van Nederland en Europa.

Het aantal Engelandvaarders was relatief klein; ongeveer 2.800 Nederlanders wisten daadwerkelijk Engeland te bereiken. Desondanks hadden zij een onmiskenbare impact op de Nederlandse bijdrage aan de geallieerde inspanningen en speelden zij een cruciale rol in de strijd tegen de Duitse bezetter. Hun moed en doorzettingsvermogen verdienen blijvende erkenning. Hoewel Erik Hazelhoff Roelfzema, (Soldaat van Oranje) misschien wel de bekendste Engelandvaarder is, verdienen al die andere verzetshelden ook een blijvende herinnering.

Foto: Karel Kulk

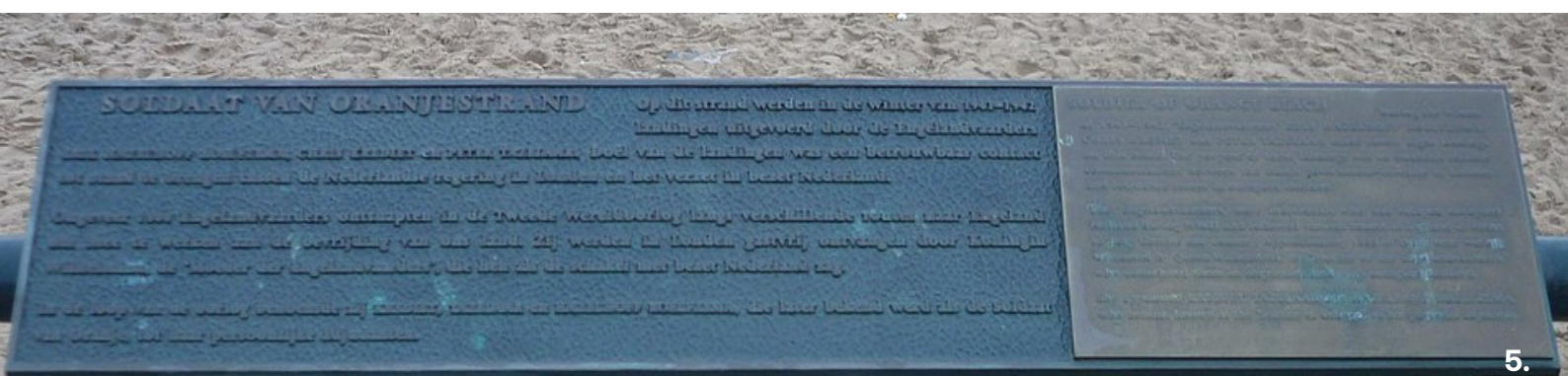
Van links naar rechts: Leen Bruin, Jacob Vrolijk, Henk Westerduin, Krijn Kleijn, Hugo van Roon, Rinus den Heijer, en Jacob de Reus, Scheveningen, 9 mei 1990

Een herinnering voor alle Engelandvaarders.

Engelandvaarders hebben een belangrijke rol gespeeld in de Tweede Wereldoorlog, maar naarmate de oorlog verder in het verleden komt te liggen, dreigt de herinnering te vervagen. De mannen en vrouwen die vanaf Scheveningen naar Engeland voeren om zich daar aan te sluiten bij het verzet van de regering in ballingschap mogen niet worden vergeten.

Het strand voor het Kurhaus is sinds 2003 het Soldaat van Oranjestrand. Wethouder Bruno Bruins (VVD) en Burgemeester Wim Deetman hebben na aandringen van journalist Willem Post voor elkaar gekregen dat een deel van het Scheveningse strand voortaan het Soldaat van Oranjestrand werd genoemd. Op 24 april 2003 onthulde Erik Hazelhoff Roelfzema een bronzen plaquette die ons verteld dat het strand voor het Kurhaus voortaan het Soldaat van Oranjestrand heet. Zonder meer een mijlpaal. Echter, deze plaquette is klein en wordt door z'n omvang te gemakkelijk over het hoofd gezien. De Haagse VVD vindt het van belang dat er meer aandacht komt voor onze Haagse historie in de buitenruimte. Het Soldaat van Oranjestrand kent op dit moment te weinig bekendheid. Dat moet nodig anders.

Daarnaast bestaat er in Nederland veel aandacht voor Erik Hazelhof Roelfzema als dé soldaat van Oranje. Zo is door de gemeente Den Haag besloten een duin te vernoemen naar hem en bestaat zoals gezegd het Soldaat van Oranjestrand, een tunnel in Wassenaar en is er een prijs naar hem vernoemd. Het is erg waardevol dat hij hierdoor symbool is komen te staan voor het verzet van Nederlanders tijdens de Tweede Wereldoorlog in Engeland. Echter zijn er zoveel meer verzetshelden geweest. Onder de noemer Engelandvaarders kunnen we een groot deel van hen eren.

Het monument

Het monument

Waarom een monument?

Een monument dient meerdere maatschappelijke doelen. Hagenaars worden door dit nieuwe monument vaker betrokken bij de geschiedenis van stad en land. De Tweede Wereldoorlog voelt voor sommigen, zeker jongere generaties, na 80 jaar vrede, als verre geschiedenis. Door in de buitenruimte in contact te komen met die geschiedenis gaat de geschiedenis meer leven. Voorbijgangers kunnen bij het monument reflecteren en bezinnen. Een monument voor Engelandvaarders kan Hagenaars inspireren doordat het monument de verhalen van onze helden uit de geschiedenis, in dit geval de Engelandvaarders, weer tot leven wekt. Het geeft inspiratie om ook nu in de eenentwintigste eeuw op te komen voor onze vrijheden, onze Haagse normen en waarden. De middenboulevard van Scheveningen wordt door het monument nog sterker aantrekkelijk voor mensen die de geschiedenis willen ervaren. De symboliek van twee monumenten naast elkaar die beide een wereldoorlog verbeelden draagt bij aan de kracht van de plek.

De gemeente is nodig om medewerking te verlenen aan de totstandkoming van het nieuwe monument. Zowel als initiatiefnemer voor dit monument als voor de verlening van de nodige vergunningen. De gemeente kan er zodoende voor zorgen dat de uitstraling van dit monument past bij de omgeving en het onderhoud goed geregeld is en zodoende de buitenruimte van Scheveningen op orde blijft.

De symbolische locatie van het monument

De Haagse VVD wil dat het monument voor de Engelandvaarders geplaatst wordt naast het Eerste Wereldoorlog-monument aan de andere zijde van de nieuwe strandtrap voor het Kurhaus. De keuze om het monument voor Engelandvaarders naast het 'Leger en Vloot'-monument te plaatsen, is bewust en symbolisch van aard. Beide monumenten representeren belangrijke periodes in de Nederlandse geschiedenis en de offers die werden gebracht voor vrijheid en vrede.

- Het 'Leger en Vloot'-monument herdenkt de rol van Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog en de Nederlandse militaire inspanningen in die tijd.
- Het Monument Engelandvaarders zal de moed en vastberadenheid eren van hen die tijdens de Tweede Wereldoorlog alles riskeerden voor vrijheid en onafhankelijkheid.

Door deze twee monumenten naast elkaar te plaatsen, wordt de verbinding tussen de twee wereldoorlogen en de voortdurende strijd voor vrijheid en democratie in de Nederlandse en Europese geschiedenis zichtbaar en voelbaar voor toekomstige generaties. Daarnaast markeert dit nieuwe monument krachtig de locatie van het Soldaat van Oranjestrand. De bestaande plaquette zou een plek kunnen krijgen bij of verwerkt in het nieuwe monument.

Het monument

Een broeder van 'Leger en Vloot'

Het monument 'Leger en Vloot' bestaat uit twee figuren opgetrokken uit steen die elk leger of vloot uitbeelden. Het is een architectonisch beeld waar het Rijkswapen in het midden prijkt met daaronder tekst in goudkleur ingebeiteld, links en rechts staan de figuren Leger en Vloot. Het beeld is ontworpen door Dirk Roosenburg en Toon Dupuis.

Het nieuwe monument zou een 'broeder' van dit monument moeten zijn zodat zij elkaar complementeren. Het nieuwe monument moet geen kopie zijn van 'Leger en Vloot', maar nadrukkelijk overeenkomsten hebben in materiaal en opbouw.

Samen met Scheveningse scholen

Een monument is belangrijk om fysiek een houvast te hebben aan de geschiedenis. Maar het doel is de geschiedenis ook bij nieuwe generaties te laten leven. Daarom stelt de Haagse VVD voor om De zestien Scheveningse basisscholen te betrekken bij dit monument door hen het monument te laten adopteren. Één bovenbouwklas per basisschool krijgt ieder jaar een educatief programma over het monument en de geschiedenis van deze Nederlanders in de Tweede Wereldoorlog. Onderdeel daarvan is in elk geval een bezoek aan het monument.

25 jaar Soldaat van Oranjestrand

De Haagse VVD wil voor het 25-jarig bestaan van het Soldaat van Oranjestrand het nieuwe monument onthuld hebben. Dat betekent dat uiterlijk 24 april 2028 het Monument Engelandvaarders onthuld moet zijn.

Dit initiatiefvoorstel besluit om het college opdracht te geven te onderzoeken hoe een monument voor Engelandvaarders gerealiseerd kan worden. Het is daarmee een haalbaarheidsonderzoek met resultaatverplichting en rapportageplicht aan de gemeenteraad over de voortgang.

De Haagse VVD heeft het initiatief besproken met het museum Engelandvaarders. Het museum is enthousiast over een breed monument voor Engelandvaarders. De Haagse VVD wil dat nabestaanden, museum Engelandvaarders, historici, ondernemers en bewoners betrokken worden bij de voorbereiding van de ontwikkeling van dit monument.

Financiën

De gemeente Den Haag is initiatiefnemer van het Monument Engelandvaarders. Dat betekent dat de gemeente het monument financiert en besluit over de uiteindelijke vorm en keuze voor de kunstenaar. De kosten worden geschat op 400.000 euro. Deze schatting is gedaan door de kosten van vergelijkbare monumenten in de openbare ruimte te vergelijken. Ter illustratie: het recent gerealiseerde monument voor Koningin Juliana heeft naar schatting 350.000 euro gekost. Het 'Leger en Vloot' monument, waar het Monument Engelandvaarders monument een broeder van moet worden, is qua inhoud vergelijkbaar. Inclusief prijsstijgingen van materiaal komt de schatting uit op 400.000 euro.

Het voorstel past binnen de door de gemeente vastgestelde doelen onder het begrotingshoofdstuk 'Integratie en Burgerschap'. In het activiteitenboek en in de begroting 2025-2028 wordt immers het volgende omschreven: *"Op basis van gedeelde normen en waarden zoals vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit werken we aan meer sociale cohesie. Hierin moet aandacht zijn voor ons gedeelde verleden, zoals het koloniaal en slavernijverleden."* Daarnaast kan voor (mede) financiering gekeken worden naar Fonds 1818, de Postcodeloterij, Cultuurfonds, etc. De 400.000 euro wordt vanuit het programma Stadsdelen, Integratie en Dienstverlening, specifiek onder Integratie en Burgerschap gefinancierd.

De gemeenteraad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen d.d. ..., gelezen het voorstel van de VVD fractie, raadslid de heer De Ridder.

Besluit:

I. Het college de opdracht te geven middels een korte verkenning (maximaal 6 maanden) te onderzoeken hoe een nieuw monument ter ere van de Engelandvaarders gesticht kan worden.

II. Na een korte verkenning van de haalbaarheid te komen tot een werkgroep van betrokken mensen met een band tot het nieuwe monument (zoals nabestaanden, museum Engelandvaarders) of de locatie (bewoners, ondernemers), en de gemeenteraad over de installatie te informeren;

III. Het nieuwe monument wordt aan de noordzijde van de nieuwe trap van de middenboulevard voor het Kurhaus geplaatst;

IV. Het nieuwe monument wordt ontworpen als een 'broeder', van het bestaande monument 'Leger en Vloot' dat aan de zuidzijde van de nieuwe trap van de middenboulevard voor het Kurhaus wordt geplaatst;

a.het monument wordt niet een kopie van 'Leger en Vloot', maar kent een sterk verwantschap met dat monument onder meer door gebruik van materiaal, in uitstraling en door de opbouw.

V. Voor de ontwikkeling van het monument 400.000 euro te reserveren in programma 14, Stadsdelen, Integratie en Dienstverlening.

De griffier,

De voorzitter,

VVD